

บทคัดย่อ

จากแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2548 – 2549 และนโยบายการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดตาก ซึ่งเป็นผืนป่าฝั่งตะวันตกผืนสุดท้ายและมีพื้นที่อนุรักษ์มากกว่าจังหวัดอื่น ๆ แต่การพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าว ยังเป็นไปอย่างไร้ทิศทางและขาดกรอบการดำเนินงานที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ดังนั้นเพื่อให้พื้นที่อนุรักษ์ทางธรรมชาติของจังหวัดตากมีศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากขึ้น จึงนำมาสู่การวิจัยเชิงปริมาณในลักษณะที่เน้น การออกแบบทางสถาปัตยกรรม และการจัดการอย่างมีทิศทาง ภายใต้วัตถุประสงค์การวิจัยซึ่งประกอบด้วย การศึกษาลักษณะทางกายภาพและการบริหารจัดการพื้นที่รองรับและบริการนักท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์ การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของพื้นที่ และการมีส่วนร่วมของผู้ใช้พื้นที่ทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ นักท่องเที่ยว ประชาชนในพื้นที่ และเจ้าหน้าที่ รวมถึงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และกำหนดแนวทางการออกแบบทางสถาปัตยกรรมและการจัดการพื้นที่อนุรักษ์ในจังหวัดตาก 2 แห่ง ได้แก่ อุทยานแห่งชาติตากสินมหาราช และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอู้มผาง โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิและปฐมภูมิ ด้วยเทคนิคและเครื่องมือ 4 ลักษณะ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา การสำรวจพื้นที่ การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และการสอบถามนักท่องเที่ยว

ผลการวิจัยพบว่า การเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อนุรักษ์ ต้องประกอบไปด้วย 2 แนวทาง คือ 1) แนวทางการบริหารและจัดการองค์การแบบเน้นการมีส่วนร่วมเชิงปฏิบัติระหว่าง 3 ภาคส่วน ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่ภายใต้โครงสร้างการจัดการที่เน้นการประสานงานและการจัดการเชิงนิเวศ 2) แนวทางการออกแบบทางสถาปัตยกรรมในลักษณะ กำหนดโซน กำหนดตำแหน่ง สร้างเอกลักษณ์ให้กับพื้นที่ และ การจัดการเชิงนิเวศภายใต้ข้อจำกัดของพื้นที่ ทั้งนี้ แนวทางทั้งสองต้องดำเนินการควบคู่กันไป เริ่มจากการวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน ปรับปรุงผังบริเวณ ด้วยการจัดวางตำแหน่งอาคารให้สอดคล้องกับการใช้งาน ปรับปรุงถนนทางเข้าให้เกิดความปลอดภัย พร้อมสนับสนุนการจัดกิจกรรมในพื้นที่โดยให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วม เชื่อมโยงให้นักท่องเที่ยวได้ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่น

Abstract

The development strategy of the National Eco-Tourism in 2005 – 2006 and Thailand Tourism Policy had affected tourism development in the Northern part of Thailand, especially Tak Province, which was the only existing Western forest area and had more natural protected areas than other provinces. The development was performed without direction and unplanned operation concerning for natural environment. Therefore it leads to the studies that to make Tak province's natural protected areas more eco-tourism efficient. This quantitative research was focused on architectural design and management strategy. The objectives of this research was to study the physical characteristics and management plan of the studied areas. This research focused on the intensive used zone of natural protected areas; Taksinmaharat National Park and Umphang Wildlife Sanctuary in Tak province. Research instruments were physical survey, open-ended questionnaires, and structured interview. Data such as physical details, methods of management, problems of areas, and public participation were analyzed by content analysis and statistical analysis.

The research results revealed two guidelines for enhancing eco-tourism potential in natural protected areas: 1) the management guideline emphasizing on taking action within inhabitants, authorities and tourist under the management structure, and stresses on a coordination and eco-tourism management. 2) the architectural design accentuating on zoning, positioning, creating uniqueness and eco-tourism management under restraints of the area. However, two guidelines should be used together under ecological management process; which are cooperative planning, master-plan restructuring, building repositioning, entrance renovating, and cultural activity creating under safety principle.